

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Sara Berti „Corpo – Casa”, az Olasz Intézetben megtekinthető szobor együttese, egy valóságos, jelen idejű szobrászati napló.

Egyedüli lapok, amelyek nem kerülnek szériában leöntésre, csak egyetlen példányban léteznek. Kivételes pillanat, hogy most először, és még egyben látjuk, *amiről* és *ahogyan* Sara Berti beszél ezekkel a szobrokkal. Az egyes darabok, melyek egyszerre kötik egységbe a test képet és a formáját, felidéznek a testről szóló fogalmainkat és a történeteinket, az önmagunkból, testünkéből való kiindulást és az ugyanoda való megérkezést. A mozgást. Mozgásainkat, amelyek mindig aktuális idő, tér, lelki és szellemi szituációval bírnak. Amelyet minden egyes mozdulat képvisel, ha elindul belülről, a lélek és a test mélyéről, és megérkezik a térbe, azaz közénk, az alteritásba, hogy közölködjön valamit, amiért elszakadt a nyugalomtól, és felfogjon valamit a mozgás által, hogy visszatérjen a mozdulatlanságba. És az elszakadás és visszatérés mozgásában jelentést adjon a világnak.

„A valósághoz való etikai viszonyulásban, más szóval az érzéki által létrehozott közelségi viszonyban ölt testet az, ami lényeges. Ott van az élet.” – írja Emanuel Lévinás francia filozófus, aki egész életművet szentelt annak a világjelenségnek, amit mi testnek nevezünk. Sara Berti naplója tehát nem pusztán egy minden mozzanatában érzéki, szubjektív megnyilvánulás a testről, és az egőről, hanem egy hosszú elbeszélés újabb kortárs részlete, amely ezekkel a kiállított művekkel most élénk tárul.

Az említett elbeszélés arról szól, miként lakozik az ember a világban. Ennek a történetnek sem a végpontját, sem pedig a kiinduló pontját nem tudjuk megadni, csak az elbeszélés kiteljesedő és elvékonyodó száláról van ismeretünk, vagy pontosabban némi sejtésünk. A „Corpo – Casa” így egy végtelenített folyam, melyben sokan és sokféleképpen megmerítkeztek. Erről az aktusról, szerencsénkre feljegyzéseket is hagytak hátra. Ebben a nagy elbeszélésben az idő és a tér felmondja normalitásának szabályait, és minduntalan más és új törvények, és nézőpontok keverednek ki. Így fut bele Platón feljegyzése, miszerint ’A test a lélek börtöne’ Foucault azon megjegyzésébe, hogy ’A lélek a test börtöne’. Az egyik a Föld, a másik az Ég közelében szorongat. És ez csak egy szál a nagy elbeszélésből. Egy hullám a nagy folyamból. Mert mellette rögtön jön a másik, nevezetesen, hogy mivel azonosíthatjuk a sokat kutatott Én-t, vagy az, hogy miként viszonyulunk a másik emberhez, azaz végső soron a hatalomhoz, vagy a szeretethez, és már következik a harmadik hullám, amely a narcizmust sodorja, a féktelen és őrzöngő Dionüoszossal. Itt nincs megállás, a hullámok elborítanak, alig-alig kapunk levegőt e habok között.

Sara Berti naplója azonban nagy levegővel íródott. Alkotója hosszan és kitartóan maradt a testi mélyrétegekben, és az ott meglelt vektorok mentén a lelki magasra emelkedett, ahol szintén ritkás a levegő, sőt nagy és feszítő erők működnek, de mégis minden egyben maradt, sőt megtelhettek a kutatási napló lapjai viharos meteorológiai feljegyzésekkel. Mert a test által keltett jelentésdús áramlás a Sara által lejegyzett meteorológiával nem ér véget. Átcsap hozzánk, felhőbe borít. Itt maga az áramlás is áramlik. Igyekszünk Sara szobrai felé, hogy eltűnjünk bennük, átváltozzunk a nagy elbeszélés mondataivá.

Azonban a szobrok végső soron mozdulatlanok, és ezért ellenállnak, vagy még inkább: sűrítene, felidéznek, és a tapasztalatot anyagszerűvé, tárgyszerűvé változtatják. Ez a tulajdonságuk is demonstrálja, hogy alkotójuk egy olyan formára lelt, amely tárolni tudja a test és lélek, vagy épp az Én és a Másik elbeszélését, azaz lényegi kijelentések születtek, amelyeket nem sodor el az, amit megpillantani, megmutatni igyekeznek. Sara naplója így arról is beszél, miként lehetünk magunkra a mozgásban, azaz például miként oldhatjuk fel az előbb felemlített, híressé lett börtön metaforákat.

A „Corpo – Casa” szobrai arról tudósítanak, hogy a test az értelemképződés ősrétege. És nem kiragadott, magányos és kiteszített, hanem belévetett és közösségi, így nem pusztán

egyvalakinek íródott, hanem mindenkinek, sőt etikai dimenzióval bír, tehát miközben kommunikációképes, azaz másokhoz vezet, ugyanúgy az önmagasság megtartásának eszközszerével is rendelkezik. Nem veszünk el a Másikban, nem kell feladni önmagunkat, életben maradhatunk miközben élünk. Nem kis eredmény egy minduntalan függővé váló játszmában. Megszülethet az Én abban az átívelésben, ami a Másikhoz vezet, nem rongálódik el, de nem is pusztít. „Az inkarnáció és a másik: kortársaink számára ezek képezik a reflexió és az érzékiség labirintusát.” – írja Merleau-Ponty.

Sara naplója 21. századi munkanapló. Miközben a testtel való élés és visszaélés aktusai töltik el a mindennapi mediális képáradatot, a testet magát veszítjük el. Szimbolikáját letiporjuk, közvetlenségét kihasználjuk, egészében és részleteiben felhasználjuk egy kortárs életérzés kifejezésére törő, infernalis előadásban. Sokszor úgy tűnik, hogy az expresszív jelentésadás mediális követelménye kannibálok lakta partokhoz linkelt. Sara ebben a parallel képi tumultusban alkotta meg a „Corpo – Casa” darabjait. Visszatért a nagy elbeszéléshez, amely maga is energiával telített, de nem önpusztító. A test nem bomba, vírus, mutáns, hanem inkább ház, tartály, edény. Sara Berti művészete nem harsány kritika, hanem reflexiókban, kitarulkozásban, keresésben megírt napló. A lakozás szükségéről tudósít, arról a lehalkított viszonyról, amelyet a dimenzió átlépésekre ösztönzött, de megtartó, védelmező test és testek keresnek és találnak.

Kurdy Fehér János

La mostra di Sara Berti, intitolata „Corpo-Casa” é un vero e proprio diario scultoreo. Sono pagine uniche, non vengono riprodotte in serie, quindi non esistono in copia. É un momento particolare, perché per la prima volta, e ancora, possiamo ammirare queste opere insieme, quindi vedere di che cosa e come Sara Berti parla attraverso queste opere. I singoli pezzi unificano l'immagine e la forma del Corpo, allo stesso tempo evocano in noi tutto il nostro immaginario e le nostre storie sul Corpo, su noi stessi, la nostra partenza dal Corpo, e il nostro ritorno in Esso. Il movimento. I nostri movimenti che hanno sempre una valenza di una determinata situazione di tempo, spazio, anima e intelletto. Ogni nostro movimento rappresenta queste cose, quando parte dal nostro interno, dal profondo dell'anima e del corpo, e arriva nello spazio, cioè in mezzo a noi, nell'alterità, per comunicare qualcosa, il motivo per essersi staccato dalla quietudine, per comprendere qualcosa attraverso questo movimento, e infine per tornare nell'immobilità. Nel movimento del distacco e ritorno dare un significato al mondo.

„Ciò che é importante si fa corpo nel rapporto etico verso la realtà, in altre parole nel rapporto di vicinanza creato dalla sensualità. É lí la vita.” – é una frase di Emanuel Lévinas, filosofo francese, che ha dedicato tutta la vita alla ricerca di quel fenomeno mondiale che noi chiamiamo Corpo. Il diario di Sara Berti quindi non é solamente un'espressione soggettiva e in tutti i suoi istanti sensuale: del Corpo, e dell'ego, bensí é un nuovo frammento contemporaneo di un lungo racconto, che ora si esibisce attraverso queste opere in mostra. Il lungo racconto, a cui mi riferisco, narra il modo in cui l'uomo vive su questa terra, in questo mondo. Non riusciamo ad identificare né la fine, né il punto di partenza di questa storia; le uniche conoscenze – o meglio intuizioni – che abbiamo riguardano quel filo sempre piú sottile del racconto che va a compiersi. Così „Corpo-Casa” é un fiume infinito in cui tanti si sono

immersi, in tanti modi. Per fortuna abbiamo ereditato delle note su questi atti. In questo grande racconto il tempo e lo spazio esonera le regole della normalità, ed emergono sempre nuove e diverse leggi, nonché punti di vista. Così accade che la massima di Platone „Il corpo è la prigione dell’anima” si intreccia con il pensiero opposto di Foucault „L’anima è la prigione del corpo”. La prima è la prigione che incatena l’uomo alla terra, l’altra al cielo. E questo non è altro che un sottilissimo filo del grande racconto. Una semplice onda di quel fiume infinito. Alla quale subito si avvicinano e si succedono altre onde: come può essere identificato il tanto ricercato „IO”, e quindi: qual è il nostro rapporto con gli altri, in fondo: qual è il nostro rapporto con il potere, o l’amore; e arriva subito la terza onda che porta in groppa il narcisismo con lo sfrenato Dionisio, fuori di sé. Qui non ci si ferma, il fiume è inarrestabile, le onde ci coprono, quasi ci soffocano, a malapena riusciamo a respirare. Allo stesso tempo il diario di Sara Berti è stato scritto con un bel respiro profondo. L’artista è rimasta a lungo negli strati profondi del Corpo, e da lì, attraverso i vettori ritrovati è salita alle vette dell’animo, laddove l’aria comincia di nuovo a mancare, anzi dove vi sono forze che strangolano, e comunque tutto è rimasto unito, anzi, le pagine di questo diario di ricerca si sono riempite di note meteorologiche burrascose. Perché il flusso pieno di significato, scaturito dal Corpo, non finisce con la meteorologia descritta da Sara. Raggiunge noi, ci copre come una nuvola. Qui anche il flusso stesso è fluente. E noi ci precipitiamo verso le statue di Sara, per perderci in esse, e per trasformarci in delle frasi del grande racconto. Ma, in fondo, queste statue sono immobili, quindi sono restive, o meglio ancora: sintetizzano, evocano, trasformano l’esperienza in un quasi oggetto materiale. Questo loro aspetto dimostra che l’artista ha trovato una forma che idoneamente contiene il racconto del Corpo e anima, o dell’IO e l’ALTRO, quindi sono nate delle affermazioni di sostanza, sostanze che non sfuggono però mentre vogliono essere dimostrate. Il diario di Sara così ci parla di come possiamo ritrovare noi stessi nel movimento, cioè, ad esempio come possiamo spezzare quelle catene delle metafore delle prigioni.

Le opere di Corpo-Casa ci comunicano che il Corpo è lo strato primitivo della nascita del pensiero. Il corpo non è un qualcosa a sé stante, non è solitario o espulso, ma è immerso ed è comunitario, quindi non è stato „scritto” per un solo individuo, ma per tutti, anzi, ha una dimensione etica, ovvero, mentre ha la capacità di comunicare, e quindi ci conduce ad altri, allo stesso tempo è dotato degli strumenti che possono mantenere le nostre auto-altitudini. Non ci perdiamo nell’Altro, non dobbiamo rinunciare a noi stessi, possiamo vivere mentre viviamo. Non è un risultato da poco, in una partita sempre più sospesa. L’Io può nascere in quell’arco che lo conduce all’Altro, e in questo cammino non si rovina, ma nemmeno distrugge.

„L’incarnazione e l’Altro: queste due cose sono per i nostri contemporanei il labirinto della riflessione e della sensualità” – dice Merleau-Ponty. Il diario di Sara è un diario di lavoro del 21-esimo secolo. Mentre le quotidiane immagini mediatiche ci presentano gli atti di come facciamo uso ed abuso del corpo, perdiamo il Corpo stesso. Calpestiamo la sua simbologia, sfruttiamo la sua socievolezza, lo usiamo per intero, o in parte, in uno spettacolo infernale, per esprimere una contemporanea percezione di vita. Spesso sembra che il criterio mediatico di esprimere significato espressivamente, sia linkato a terre popolate da cannibali. Sara ha creato i pezzi di Corpo-Casa in questo tumulto di immagini parallele. È tornata al grande racconto, che è pieno di energie, che però sono sinergiche, quindi non autodistruttive. Il Corpo non è una bomba, un virus, un mutante, invece è Casa, contenitore, recipiente. L’arte di Sara Berti non è una critica urlata, è invece un diario scritto con riflessioni, apertura, e ricerca. Comunica la necessità di vivere da qualche parte, in una Casa, narra questo rapporto a bassa voce che la dimensione ha stimolato a sconfinare, ma che il Corpo e corpi – che mantengono e proteggono – cercano, e ritrovano.

Kurdy Fehér János